

Åke Wingskog - Världens meste skidåkare

Måndag 9 mars var det dags för ett nytt "Skidor till kaffet" på Biblioteket i Torsby.

Denna gång med skidlöparen Åke Wingskog som huvudperson.

Åke har ju som bekant nyligen gett ut sin memoarbok "Mina sju varv runt jorden" där han beskriver hela sin framgångsrika skidkarriär.

När Margareta Folkesdotter från Värmlands Idrottshistoriska Sällskap hälsade välkommen hade över 50 personer bänkat sig för att lyssna på Åke. Många gamla välkända värmländska skidlöpare fanns på plats. Även en delegation från Mora med tidigare Vasaloppsgeneralen Rolf Hammar i spetsen hade också hittat till Torsby. Från Arvika kom Åkes gamla kompisar med Per Andersson. Gamle storåkaren Lennart Pettersson som tävlade för Norberg under sin karriär syntes också bland åhörarna.

Att det var en skidrutinerad publik vittnar frågetävlingen om där det gällde att gissa hur många Vasalopp samtliga i publiken åkt tillsammans. Siffran hamnade på imponerande 353 genomförda Vasalopp! En man, Sune Persson stod ensam för 52 st!

Moderator var eminente Per-Åke Yttergård.

Åke började med att berätta om sin uppväxt i Sillerud en bit utanför Årjäng. Han växte upp på en bondgård med föräldrar och två syskon. Han fick tidigt lära sig att hugga i ordentligt med jord-, och skogsbruk på gården. 13 år gammal började han arbeta i skogen och 14 år gammal köpte han sin första motorsåg.

Han började tidigt intressera sig för idrott och förutom skidåkning höll han på med fotboll, friidrott och bandy. Hade väl inga större framgångar i skidspåret i skoltävlingarna med intresset för att satsa vidare på skidåkning fanns där. Framgångarna kom snart på distriktsnivå och vid 18 års ålder blev Åke uppmärksam av Värmlands Skidförbund och fick åka på träningsläger i Vålådalen för "Morgondagens män". Där chockade Åke alla med att uppvisa sensationella testvärden.

1961 åkte Åke för första gången i Holmenkollen och blev nr 11 i juniorklassen. Kan nämnas att Odd Martinsen blev 12:a och Gjermund Eggen 14:e.

Efter lumpen utbildade Åke sig till målare. Karriären fortsatte och Åke arbetade som målare med mycket övertid så han kunde skapa utrymme och ekonomi för träning och tävlingar.

Trots långa arbetsdagar hann Åke träna hårdare än någonsin med löpning, cykling och rullskidor en så där 30 varv runt travbanan i Årjäng. Hann också med att sova fem och en halv timme.

Så fort det blev senhöst åkte Åke alltid uppåt Dalarna för ett leta snö. Var ofta i Idre och andra snösäkra ställen i norra Dalarna. Åke berättade att han skottade snö på elljusspåret Idre i väntan på mer snö. Det var ju träning det med!

Till Sixten Jernberg i Lima åkte han ofta. Sixten var som en idol och mentor för Åke.

Att Åke gillade hårdträning uppskattade Sixten. Men ibland blev det lite för mycket av den varan.

En gång blev en löptur till fots i Limaskogarna längre än planerat. Åke sprang vilse och tog helt slut. Knackade på i en stuga och fick lite mat och tog sig sen hem till Sixten.

Detta gillade Sixten för det var helt i hans smak.

När Åke var ute och letade snö i hemtrakterna hade han med sig en spårkälke i bagageutrymmet. När han hittade nån skogsbilväg med snö häktade han på kälken på dragkroken och spårade upp några kilometer eller några hundra meter där han kunde åka.

Åke inte bara tränade mycket, han tävlade och också väldigt mycket. Som exempel, från juldagen 1967 till 8 januari var det tävling varannan dag. Det var många elljuslopp på kvällarna och som "uppmjukning" brukade Åke köra en så där 3 mil på förmiddagen innan tävlingen. Några vilodagar existerade överhuvudtaget inte för Åke. Efter fina prestationer 1967 fick Åke sitt första landslagsuppdrag då han blev uttagen till internationella tävlingar i Zakopane i Polen och i sitt tredje Vasalopp belade Åke en hedrande åttondeplats efter att ha åkt 6 mil med sprucken skida.

1968 gjorde Åke seniordebut i Holmenkollen. Femmilen blev en mardröm för Åke som startade förkyld. Han gick i väggen totalt efter 3 mil, blev alldeles groggy och tvingades bryta. Kunde knappt köra bilen sen hem till Sillerud. Antalet tävlingar detta år blev 35 st.

Det blev en ännu hårdare satsning inför 1969. Under sommaren 12 timmars arbete som målare. Resten av dygnet träning inklusive fem och en halv timmes sömn. Man kan säga att genombrottet kom detta år med en bronsmedalj på SM-femmilen. Blev efter det uttagen till Lahtis där Åke åkte 15 km och blev fjärde bäste svensk. Blev därefter krasslig med en väldig hosta och fick startförbud av läkarna men Åke smög i väg maskerad på morgonen, vallade skidorna och ställde sig på startlinjen och blev femma och återigen bäste svensk efter att på slutet tagit in på åkarna före. Var 25 sekunder från pallen. Dubbelt ryskt med Vedenin som segrare, Gjermund Eggen trea och Pål Tydlum fyra. Åke var snabbast av alla de sista 5 kilometrarna.

Under detta lopp fick Åke verkligen nytta av sina vistelser i Norge och av de skidvänner han fått där. De norska ledarna sekunderade Åke precis som han skulle tillhöra det norska landslaget. De sprang och skrek hela tiden hur jag låg till mot åkarna i toppen. Sen väntade Holmenkollen där han var väldigt nöjd med sin niondeplats på femmil. Efter det följde en Norgeturné med de norska toppåkarna. Italienarna med Franco Nones, västtyske Demel och Finnskoga-Lasse var också med på denna tävlingsturné. Åke fick så många vänner bland de norska åkarna att han nästan kände sig mer norsk än svensk. Världsmästaren Gjermund Eggen blev en nära vän som ofta besökte hemmet i Sillerud.

På senvintern följde en rad s.k. försörjningslopp i Norra Sverige. Efter sista tävlingen i Boliden 20 april kunde Åke summera 56 tävlingar (!) detta år. Hur många tävlingar åker dagens elitåkare? Och hur många kör ett förmiddagspass på 3 mil innan? Hemma i Sillerud 21 april fanns det fortfarande lite snö kvar så Åke han kunde köra ett träningspass när han kom hem. Sen var det dags att ta tag i målarpenseln igen."

Kanske åker dagens svenska elit 20-25 tävlingar inklusive världscup och Tour de ski. Sen är det SM-tävlingar i slutet av mars. Men då brukar de vara så slitna att de inte ställer upp. Man kan bara konstatera att järnmän som Åke Wingskog - Världens meste skidåkare – "görs inte" längre.

Åke blev utsedd till Sverige bästa skidåkare 1969 och hamnade på 10 plats i den inofficiella världscupen.

1970 skulle VM gå i Vysoke Tatry och det var målet för Åke. Han fortsatte träna ännu hårdare vid sidan av arbetet. Tillbringade mycket tid hos Sixten i Lima. Han lyckades hyfsat på VM-uttagningarna. Vann Limaloppet före Franco Nones och Gunnar "Hulån" Larsson men det var vid SM i Borlänge som Åke kvalificerade sig till VM då han tog silver både på 30 och 50 km.

På VM blev Åke uttagen till 3-milen. Åkte tyvärr omkull, sträckte sig i ryggen och tappade värdefull tid. Placeringen blev 22:a. Sen fick Åke feber utöver ryggskadorna och blev åskådare resten av VM-tävlingarna. Kunde i stället glädja sig åt Lars-Göran Åslunds guld på 15 km.

Efter det följde Svenska Skidspelen, Vasaloppet och en rad tävlingar i Norge. Körde 10 lopp på 12 dagar. Bland annat Flyktingloppet med start i Nordli, Norge och mål i Gäddede Sverige. Den tävlingen håller Åke som hans bästa, inte för placeringen, han blev 12:a utan för att där träffade han sin blivande fru Björg.

Inför OS-året 1972 bestämde sig Åke att "flytta" till Oslo och jobba där som målare. Han körde en husvagn upp till Holmenkollen att bo i. Där fick han nära till Nordmarkaterrängen. Jobbade hela dagarna och körde två träningspass om dagen. På helgerna åkte han cykel hem till Sillerud, 15 mil tur och retur. En lördag hände det som inte fick hända. Åke körde omkull och bröt benet. Trots idoga läkningsförsök och rehab-träningar blev förberedelserna inför OS i Sapporo inte som Åke tänkt sig utan OS fick följas från TV soffan.

Åke fortsatte kommande år att träna och tävla i samma utsträckning. Blev uttagen som reserv till VM i Falun 1974.

Vasaloppet 1975 känner väl alla till. Åke kände sig väldigt pigg när det var några mil kvar. Det var fyra åkare som gått loss däribland Åke och de två östtyskarna Gerhard Grimmer och Gert-Dietmar Klause. Åke försökte rycka vid ett flertal tillfällen men lyckades inte bli av med östtyskarna. Istället gjorde de en "kupp".

I en motbacke med en mil kvar skrek Grimmer någonting till Klause. Han stack och Grimmer stannade i spåret och blockerade Åke. Innan Åke kunde komma förbi hade Klause fått ett för stort försprång. Åke tog in rejält sista biten men blev 7 sekunder efter i mål.

En stor framgång för Åke men som ändå lämnade en bitter eftersmak på grund av östtyskarnas beteende. Åke ångrade efteråt att han inte smällt till Grimmer med staven eller knuffat undan honom. Men hade för stor respekt för honom. Grimmer blev ju världsmästare på 5 mil året innan i Falun.

Samma år, 1975 byggde Åke och Björg hus i Arvika. Tre pojkar kom så småningom till världen. Åke fortsatte träna och tävla på elitnivå flera år framöver. Hans åkte sitt sista Vasaloppet (Öppet spår) så sent 2021, 79 år gammal på 5,34,50. Helt otroligt! Det blev totalt 41 Vasalopp.

Åke har fört träningsdagbok från 1957 till 2022. Totalt har det blivit 23.678 timmars träning och 28.162 mil, vilket motsvarar sju varv runt jorden. Allt finns bokfört i Åkes bok.

Men Åke var också en baddare på bär- och svampplockning. Han har bokfört 12.931 kg lingon, blåbär och hjortron och 11.328 kg kantareller!

Åke lanserade också redan 1968 en egen rullskida, Åk-Wi, tillsammans med uppfinnaren Bo Danielsson från Årjäng. Det var stora däck på dessa och mest lämpliga för stakning på grusvägar. Det var dessa Åke stakade på runt travbanan i Årjäng.

Under karriären har Åke åkt på en hel del skador och smällar. 38 st. revbensskador! En del jobbrelaterade. Krockat på cykel. Åkt Vasalopp med bråck och tarmarna på väg ut efter halva loppet. Kört träningspass på 14 timmar utan vila. Tävlatt förkyld. Tagit ut sig till medvetlöshetens gräns.

Kanske har Åke plågat sin kropp för mycket. Troligen den svenske skidåkare som tränat hårdast och mest. För Åke existerade inga vilodagar.

Allt detta kan ha bidragit till den ALS-sjukdom som drabbade den genomsympatiska västvärmlänningen för två år sen. Åke har ett fortsatt mycket gott humör och med bromsmedicin ser framtiden hoppfull ut.

De två timmarna på biblioteket i Torsby med Åke Wingskog och Per-Åke Yttergård gick fort. Åke var efteråt väldigt glad att få träffa så många bekanta skidvänner i publiken.

Jag rekommenderar verkligen hans bok ”Mina sju varv runt jorden”.
En fantastisk bok om en fantastisk person. Intäkterna från denna bok går oavkortat till Börje Salmings ALS-stiftelse.

Som avslutning tackade Magareta Folkesdotter Åke och Per-Åke med blommor.
Åke erhöll också en karikatyr av honom själv, målad av tidigare ishockeyspelaren i Leksand, Hans Jax.
En trevlig eftermiddag var till ända. Stort tack också till Torsby Skidtunnel som sponsrade kaffebröd och till Torsby Bibliotek som stod med lokal och kaffe.

Ulf Olsson